

Zarządzanie badaniami daktyloskopijnymi w pracy Policji w ujęciu statystycznym i badań ankietowych

Wstęp

Zarządzanie badaniami daktyloskopijnymi niejednokrotnie mylone jest i kojarzone ze zlecaniem przeprowadzenia badań daktyloskopijnych. Jest to pewnego rodzaju uproszczenie, gdyż zarządzanie to proces doprowadzania do wykonania określonych rzeczy, sprawnie i skutecznie, wspólnie z innymi ludźmi i przez nich. Pojęcie proces w definicji zarządzania wiąże się z podstawowymi czynnościami, wykonywanymi przez kierowników, menedżerów i pracowników. Skuteczność i sprawność odnoszą się do tego, co jest robione i jak. Sprawność – wykonywanie zadania w sposób poprawny, odnosi się do stosunku między nakładami i wynikami. Wiąże się z dążeniem do minimalizacji kosztów zasobów. Chociaż minimalizacja kosztów zasobów jest sprawą ważną, sama sprawność nie wystarczy. W zarządzaniu chodzi też o doprowadzenie działań do końca. W kategoriach zarządzania nazywa się to skutecznością, która oznacza wykonywanie odpowiedniego zadania, co w organizacjach prowadzi do osiągnięcia celu¹. Zarządzanie badaniami daktyloskopijnymi odnosi się do wszelkich zasobów Policji jako organizacji służących do osiągnięcia założonego celu, natomiast zlecanie badań daktyloskopijnych, do sposobu dostarczenia daktyloskopijnego materiału badawczego do laboratorium kryminalistycznego w celu wykonania daktyloskopijnych badań wykrywczych i/lub identyfikacyjnych. Zlecenie badań daktyloskopijnych polega między innymi na wystawieniu: „Wniosku o selekcję, sprawdzenie i rejestrację niezidentyfikowanych śladów linii papilarnych w AFIS” lub „Postanowienia o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego/instytucji naukowej”.

Podstawą prawną zlecenia badań daktyloskopijnych w przypadku wystawienia „Wniosku...” jest art. 20 Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji² wraz z aktami wykonawczymi³, natomiast w przypadku zlecenia wykonania ekspertyzy kryminalistycznej jest art. 193 k.p.k.⁴.

Cel pracy

Zarządzanie badaniami daktyloskopijnymi wiąże się z jednej strony ze skutecznością działań opartych na zgromadzonym materiale dowodowym zabezpieczonym

na miejscach zdarzeń czynów zabronionych, a z drugiej ze sprawnością działań Policji w celu wykrycia czynu zabronionego. Wykorzystanie danych daktyloskopijnych to zarówno ich przesłanie do odpowiedniego zbioru, rejestratury, ich wprowadzenie i rejestrowanie, a następnie udostępnienie w celu prowadzenia przeszukań i weryfikacji wyników, jak również zlecenie wykonania odpowiednich badań. Rozważania dotyczące wykorzystania danych daktyloskopijnych w bieżącej pracy Policji zostaną uzupełnione o analizę porównawczo-krytyczną danych statystycznych i wyników badań ankietowych. Dane statystyczne odzwierciedlają rzeczywiste wykorzystanie danych daktyloskopijnych natomiast badania ankietowe wskażą w jaki sposób policjanci uczestniczący w procesie wykrycia sprawcy czynu zabronionego korzystają z danych daktyloskopijnych w swojej pracy i jak się do nich odnoszą. Badania ankietowe zostały przeprowadzone wśród funkcjonariuszy pionu kryminalnego województw lubelskiego i zachodniopomorskiego.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie możliwości zarządzania danymi daktyloskopijnymi w celu wykrycia sprawcy czynu zabronionego i udowodnienie mu winy.

Dane daktyloskopijne

Danymi daktyloskopijnymi w ujęciu kryminalistycznym są:

- Materiał dowodowy:
 - ślady linii papilarnych ujawnione i zabezpieczone w trakcie oględzin,
 - ślady linii papilarnych ujawnione w trakcie ekspertyz wizualizacyjnych na przedmiotach zabezpieczonych na miejscu zdarzenia jako dowody rzeczowe.
- Materiał porównawczy w postaci odbitek linii papilarnych pobranych od:
 - osoby oskarżonej lub podejrzanej – art. 74 k.p.k.^{5,6},
 - osoby do eliminacji – art. 192a k.p.k.⁷,
 - osoby podlegającej rejestracji daktyloskopijnej przez jednostki Policji – art. 20 ust. 2a Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2002 r. Nr 7, poz. 58 z późn. zm.⁸),

- cudzoziemców podlegających procedurom administracyjnym art. 14 ust. 2 Ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (Dz.U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1694, z późn. zm.⁹) oraz art. 29 ust. 1 pkt. 1. Ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1695, z późn. zm.¹⁰).

Wychodząc od definicji śladów, sformułowanej przez Jana Sehna: „Ślady w znaczeniu kryminalistycznym to wszelkie zmiany w obiektywnej rzeczywistości, które jako spostrzegalne znamiona po zdarzeniach będących przedmiotem postępowania stanowią podstawę do odtworzenia przebiegu tych zdarzeń zgodnie z rzeczywistością”¹¹, można określić przedmiotowe i podmiotowe podejście do otaczającej rzeczywistości w kontekście ujęcia czasowego. Obiektywna rzeczywistość to materia nieożywiona i ożywiona (przyroda, przedmioty, ludzie), a wszelkie zmiany to różnice pomiędzy stanem, jaki można spostrzec i zarejestrować na miejscu zdarzenia, a stanem poprzedzającym zaistnienie czynu zabronionego. W praktyce daktyloskopijnej przyjęło się nazywać „śladami linii papilarnych – ślady listewek skórnych zwanych dermatoglifami ujawnione i zabezpieczone na miejscu zdarzenia, które z zasady włączone są do środków dowodowych, jako że zabezpieczane są najczęściej w czasie oględzin miejsca zdarzenia, które są czynnością procesowo-kryminalistyczną”¹². Ślady daktyloskopijne mogą powstać na każdym przedmiocie, którego sprawca dotyczył, chociaż nie na każdym podłożu i nie w każdym czasie uda się ujawnić je w formie umożliwiającej identyfikację. W grę wchodzi tu również warunki, w jakich ślad się znajdował. Te czynniki wywierają bardzo zróżnicowany i wzajemnie oddziałujący wpływ, zaś kryminalistyka ze swej strony opracowuje optymalne, nieraz bardzo specjalistyczne, sposoby ujawniania i utrwalania śladów daktyloskopijnych¹³. Ślady linii papilarnych na miejscu przestępstwa mogą być widoczne, słabo widoczne lub niewidoczne, a więc do ich wizualizacji należy stosować różnego rodzaju metody. Skuteczność tych metod w dużym stopniu zależy zarówno od rodzaju substancji tworzącej ślad, właściwości podłoża, jak również od konkretnych warunków ujawniania śladów. Wykonując czynności na miejscu zdarzenia, należy, zabezpieczając ślady kryminalistyczne, mieć na uwadze ich prawidłowe zabezpieczenie techniczne (zachowanie śladu w takiej postaci, w jakiej został ujawniony, stwierdzony) i procesowe (sporządzenie odpowiedniej dokumentacji mającej na celu określenie związków przyczynowych śladu z badanym zdarzeniem¹⁴).

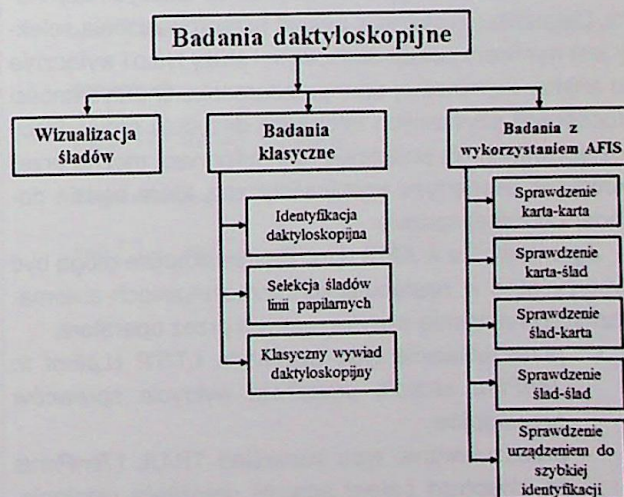
Kolejnym elementem danych daktyloskopijnych jest materiał porównawczy, którego sporządzenie wiąże się z prowadzonym postępowaniem. W ramach prowadzonego postępowania związanego z zaistniałym naruszeniem przepisów karnych materiał porównawczy jest wykonywany przez funkcjonariusza Policji w formie klasycznej

(tradycyjnej) karty daktyloskopijnej¹⁵ lub z użyciem urządzeń do elektronicznego daktyloskopowania Live Scan. Klasyczna karta daktyloskopijna sporządzana jest za pomocą farby daktyloskopijnej lub poduszki tuszowej, natomiast karty daktyloskopijne sporządzone z użyciem Live Scannera są wykonywane metodą beztuszoną i zapisywane w postaci pliku ANSI/NIST¹⁶, a następnie mogą być wydrukowane. W postępowaniu administracyjnym związanym z daktyloskopowaniem cudzoziemców w celu sporządzenia kart daktyloskopijnych¹⁷ stosuje się analogiczne metody jak w przypadku postępowań karnych.

Tak wykonany materiał porównawczy wykorzystywany jest w prowadzonych badaniach daktyloskopijnych.

Zlecanie badań daktyloskopijnych

Aby wykonać badania daktyloskopijne, należy zabezpieczyć materiał badawczy (dowodowy i porównawczy) przesłać z odpowiednim zleceniem do komórki organizacyjnej Policji w celu jego realizacji. Badania daktyloskopijne ze względu na charakter oraz zakres dzieli się na: wizualizację, czyli ujawnianie, utrwalanie i zabezpieczanie śladów daktyloskopijnych różnymi metodami i technikami; klasyczne badania identyfikacyjne wykonywane metodą tradycyjną przez eksperta daktyloskopii oraz badania automatyzowane wykonywane z użyciem AFIS (ryc. 1).

Ryc. 1. Struktura badań daktyloskopijnych
Fig. 1. Scheme of fingerprint examinations
źródło (ryc. 1, 3–25): autor

Podstawą prawną wykonywania ekspertyzy (badania wizualizacyjne, badania klasyczne – identyfikacja daktyloskopijna) jest art. 193 k.p.k.¹⁸ traktujący o dowodzie z opinii biegłego i przesłankach jego powołania. W Zarządzeniu nr 1426 Komendanta Głównego Policji z dnia 23 grudnia 2004 r. w sprawie metodyki wykonywania czynności dochodzeniowo-śledczych przez służby policyjne

wyznaczone do wykrywania przestępstw i ścigania ich sprawców¹⁹, jest określony zakres i sposób wykonywania czynności przez policjantów prowadzących postępowania w związku ze zlecaniem wykonania ekspertyzy kryminalistycznej. Przepisy te w sposób wyraźny określają potrzebę zlecenia wykonania badań, w tym badań daktyloskopijnych w celu rozstrzygnięcia sprawy i wskazania osób zaangażowanych w zaistniałe zdarzenie.

Przeprowadzając wywiad daktyloskopijny²⁰, zlecający dostarcza kartę daktyloskopijną do Centralnej Registratury Daktyloskopijnej (CRD) za pomocą poczty, faksu, e-maila lub też w postaci plików ze stanowiska do elektronicznego daktyloskopowania. Podstawą prawną takiego działania jest z jednej strony k.p.k.²¹, a z drugiej przepisy Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2002 r. Nr 7, poz. 58 z późn. zm.)²².

W celu przeprowadzenia selekcji śladów daktyloskopijnych, a następnie sprawdzenia ich z zasobami bazy danych AFIS policjanci zlecają wykonanie tych czynności za pomocą „Wniosku o selekcję, sprawdzenie i rejestrację niezidentyfikowanych śladów linii papilarnych w AFIS”. Podstawami prawnymi są w tym przypadku przepisy Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2002 r. Nr 7, poz. 58 z późn. zm.) wraz z aktami wykonawczymi²³. Przeprowadzenie czynności wskazanych we „Wniosku...” umożliwia prowadzącemu postępowanie weryfikację założeń w prowadzonym postępowaniu i uzyskanie informacji, które posłużą do podjęcia decyzji, co do dalszych czynności. Ustalenie uzyskane w trakcie przeprowadzenia selekcji jest wynikiem pozaprocesowym i służy tylko i wyłącznie do analizy kryminalnej danego zdarzenia. O przydatności procesowej uzyskanych informacji decyduje prowadzący postępowanie. Na podstawie tych informacji można przeprowadzić ekspertyzę kryminalistyczną, która będzie dowodem w danej sprawie.

Zgromadzone w AFIS dane daktyloskopijne mogą być wykorzystane w następujących przeszukaniach automatycznych i następnie weryfikowanych przez operatora:

- przeszukiwanie typu ślad/karta LT/TP (*Latent to TenPrint search*) umożliwia wykrycie sprawców przestępstw,
- przeszukiwanie typu karta/ślad TP/UL (*TenPrints to Unsolved Latent search*) umożliwia ustalenie, czy osoba nie jest sprawcą innych przestępstw,
- przeszukiwanie typu ślad/ślad LT/UL (*Latent to Unsolved Latent search*) umożliwia ustalenie, czy różne przestępstwa zostały popełnione przez tego samego sprawcę,
- przeszukiwanie typu karta/karta TP/TP (*TenPrints to TenPrints search*) umożliwia ustalenie tożsamości osób lub zwłok.

Dane zgromadzone w AFIS mogą być wykorzystane w przeszukaniach całkowicie automatycznych realizowanych przez urządzenia do szybkiej identyfikacji daktyloskopijnej. Sprawdzenia dokonywane są w czasie rzeczywistym,

a uzyskany wynik pozwala na potwierdzenie tożsamości osoby lub stwierdzenie braku rejestracji w systemie²⁴.

Przeprowadzone rozważania na temat zlecenia wykonania badań daktyloskopijnych wskazują, że daktyloskopijny materiał badawczy wskazuje w sposób indywidualny osobę (osoby), która miała bezpośredni związek z zaistniałym zdarzeniem (czynem zabronionym). Podstawy biologiczne wykorzystania danych daktyloskopijnych (niezmienność, nieusuwalność i niepowtarzalność) pozostają od ponad stu lat twardymi fundamentami kryminalistycznych badań daktyloskopijnych przeprowadzanych w celu wykrycia i identyfikacji sprawcy czynu zabronionego prawem.

Wykorzystanie danych daktyloskopijnych w ujęciu badań ankietowych i danych statystycznych

Rozpatrując zagadnienie wykrycia sprawcy czynu zabronionego prawem, należy zwrócić uwagę na cały szereg zadań, które zleca policjant w trakcie prowadzonych czynności procesowych i pozaprocesowych. Odzwierciedleniem tych czynności jest statystyka ukazująca wykorzystanie danych daktyloskopijnych.

W niniejszym opracowaniu podjęto próbę analizy wyników badań ankietowych (zrealizowanych w województwach lubelskim i zachodniopomorskim) zestawionych z danymi statystycznymi dotyczącymi czynności realizowanych przez funkcjonariuszy jednostek organizacyjnych Policji powyższych województw. W zestawieniach statystycznych posłużono się również odniesieniami do danych ogólnokrajowych i wskaźników wykorzystania tych danych w poszczególnych kategoriach.

Analiza porównawczo-krytyczna posłuży do stwierdzenia na jakim etapie prowadzonego postępowania pojawiają się zagrożenia wynikające z niewłaściwego wykorzystania danych daktyloskopijnych. Synteza powyższego zagadnienia natomiast pozwoli na wyciągnięcie wniosków oraz przeprowadzenie działań zmierzających do racjonalnego wykorzystania sił i środków w procesie wykrycia sprawcy czynu zabronionego prawem.

W powyższej analizie posłużono się materiałem:

1. Pierwotnym – danymi statystycznymi z:
 - Biuletynu Informacyjnego BWK KGP,
 - Statystyk prowadzonych przez BK KGP,
 - Statystyk prowadzonych przez Wydział Rozwoju Naukowego CLKP (wcześniej Wydział Organizacji i Postępu Naukowego CLK KGP),
 - Statystyk prowadzonych przez Zakład Daktyloskopii CLKP (wcześniej Wydział Daktyloskopii CLK KGP).
2. Wtórny – badaniami ankietowymi przeprowadzonymi przez kandydatów na ekspertów ze specjalności identyfikacja daktyloskopijna:

- asp. Małgorzatę Koziół z LK KWP w Lublinie na terenie woj. lubelskiego,
- st. sierż. Macieja Fabiszaka z LK KWP w Szczecinie na terenie woj. zachodniopomorskiego.

Materiał wtórny został sporządzony w ramach prac zaliczeniowych realizowanych pod opieką autora. Wybór powyższych województw został podyktowany wykorzystaniem na ich terenie informatycznego narzędzia DonHit, wspomagającego zarządzanie bazą NN śladów. W województwie zachodniopomorskim DonHit został zainstalowany i wykorzystywany w pracy ekspertów daktyloskopii najwcześniej

w kraju, natomiast w woj. lubelskim został zainstalowany i wykorzystywany jako w ostatnim LK KWP. Ankieta badawcza (wzór ankiety przedstawia ryc. 2) została przesłana do jednostek Policji podległych KWP w Lublinie i Szczecinie. Respondenci udzielali odpowiedzi według pięciostopniowej skali Likerta. Łącznie otrzymano 138 wypełnionych ankiet z województwa lubelskiego i 224 z województwa zachodniopomorskiego. Po sprawdzeniu wypełnionych ankiet stwierdzono, że 105 z województwa lubelskiego i 204 z województwa zachodniopomorskiego są wypełnione poprawnie i można poddać je obróbce statystycznej.

ANKIETA

Szanowni Państwo,
ankieta jest anonimowa i ma charakter wyłącznie badawczy. Proszę o rzetelne wypełnienie ankiety, co pozwoli na obiektywną analizę wykorzystania danych daktyloskopijnych.
Dziękuję za współpracę.

Zakreśl odpowiedni numer z prawej strony każdego z poniższych pytań. Numer ten odpowiada Twojej opinii. Aby przedstawić swoją opinię, użyj podanej skali.

Pytanie	Skala ważności				
	Nie	Raczej nie	Nie mam zdania	Raczej tak	Tak
1. Czy wykonujesz karty daktyloskopijne osób podejrzanych?	1	2	3	4	5
2. Czy uczestniczysz w oględzinach miejsc zdarzeń, podczas których zabezpieczane są ślady daktyloskopijne?	1	2	3	4	5
3. Czy zlecasz wykonanie badań daktyloskopijnych:					
a) wywiady daktyloskopijne	1	2	3	4	5
b) ekspertyzy ujawniające – wizualizacja śladów	1	2	3	4	5
c) wnioski AFIS	1	2	3	4	5
d) ekspertyzy procesowe	1	2	3	4	5
4. Czy obowiązujące do 2006 roku zasady rejestracji daktyloskopijnej wszystkich podejrzanych miały wpływ na wykrywalność przestępstw?	1	2	3	4	5
5. Czy Twoim zdaniem zabezpieczanie śladów daktyloskopijnych podczas oględzin miejsca zdarzenia ma wpływ na rozstrzygnięcie sprawy?	1	2	3	4	5
6. Czy w każdym przypadku, gdy w prowadzonym przez Ciebie postępowaniu występują ślady daktyloskopijne, zlecasz wykonanie ekspertyzy daktyloskopijnej?	1	2	3	4	5
7. Czy pozytywny wynik sprawdzenia w bazie AFIS (HIT) przyspiesza prowadzone przez Ciebie postępowanie?	1	2	3	4	5
8. Czy przeszukanie w bazie AFIS przyczynia się do sprawniejszego wykrywania sprawców przestępstw?	1	2	3	4	5
9. Czy posiadając w postępowaniu przygotowawczym materiał dowodowy w postaci śladów daktyloskopijnych zawsze kierujesz wnioski o ich sprawdzenie w bazie AFIS?	1	2	3	4	5
10. Czy pozytywna opinia daktyloskopijna ma wartość dowodową?	1	2	3	4	5
11. Czy ślady daktyloskopijne mają wartość wykrywczą?	1	2	3	4	5
12. Czy ślady daktyloskopijne mają wartość dowodową?	1	2	3	4	5
13. Czy w oparciu o pozytywną opinię daktyloskopijną sporządzałeś postanowienie o przedstawienie zarzutów?	1	2	3	4	5
14. Czy przed zleceniem badań daktyloskopijnych konsultujesz się z ekspertem co do ich zakresu?	1	2	3	4	5
15. Czy ekspertyza daktyloskopijna jest jednym z głównych dowodów w sprawie prowadzonego przez ciebie postępowania?	1	2	3	4	5

Ryc. 2. Wzór ankiety badawczej wraz z metryczką

Fig. 2. Questionnaire template

źródło: materiał wtórny, użyto w badaniach w LK KWP w Lublinie i Szczecinie

Jako pierwsze analizowane były dane, które respondenci wypełnili w metryczkach dołączanych do pytań zawartych w ankiecie. Ich analiza posłużyła do sporządzenia wykresów, w których został wskazany udział respondentów ze względu na:

Metryczka:

Płeć:

kobieta ☐ mężczyzna ☐

Wiek [lata]:

do 30 ☐ 31 - 40 ☐ 41 - 50 ☐ powyżej 50 ☐

Staż pracy w Policji [lata]:

do 5 ☐ 6-10 ☐ 11-15 ☐ 16-20 ☐ 21-25 ☐ 26-30 ☐ powyżej 30 ☐

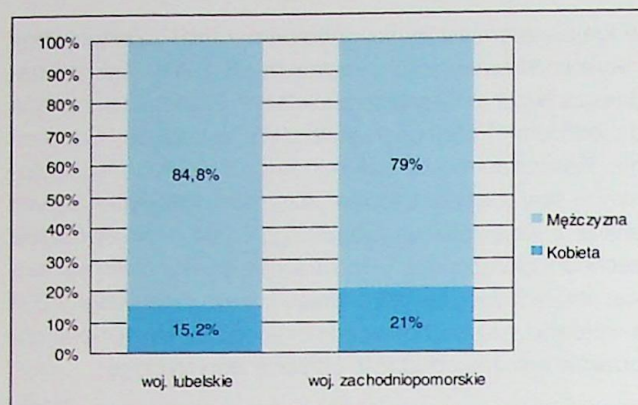
Wykształcenie:

średnie ☐ licencjat ☐ wyższe ☐

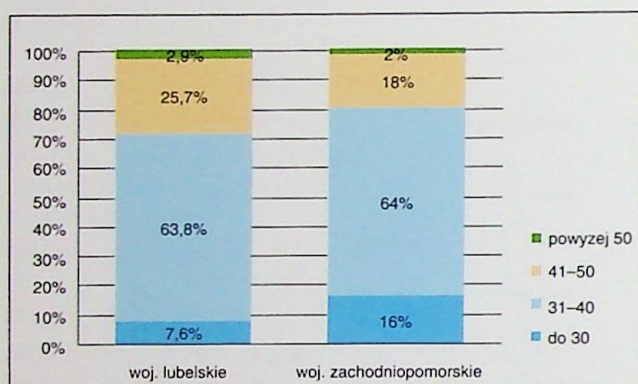
Miejsce zatrudnienia:

KWP ☐ KMP ☐ KPP ☐ KP ☐ PP ☐

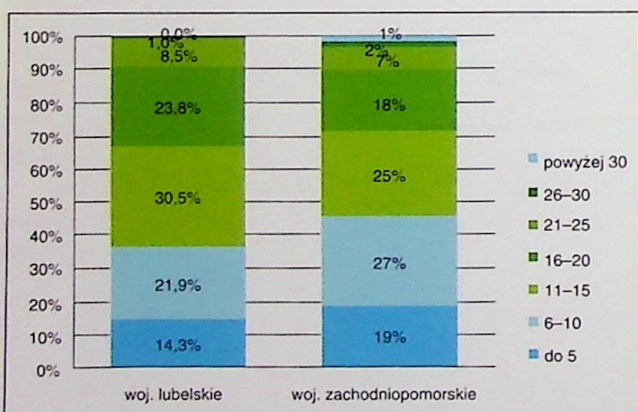
- płeć (ryc. 3),
- wiek (ryc. 4),
- staż pracy w Policji (w latach) (ryc. 5),
- wykształcenie (ryc. 6),
- miejsce zatrudnienia (ryc. 7).

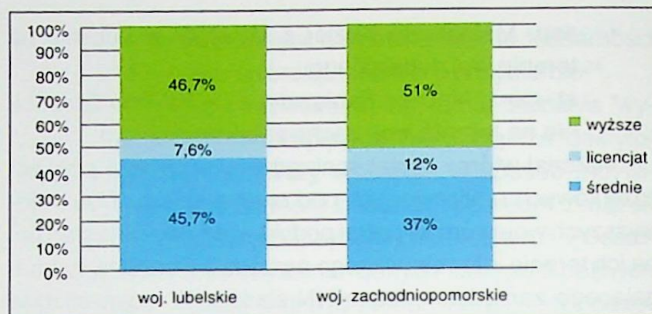
Ryc. 3. Podział respondentów ze względu na płeć
Fig. 3. Responders according to sex

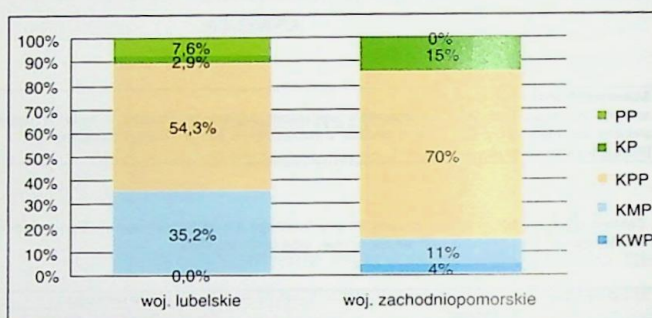
Ryc. 4. Podział respondentów ze względu na wiek
Fig. 4. Responders according to age

Ryc. 5. Podział respondentów ze względu na staż pracy w Policji
Fig. 5. Responders according to police work experience (in years)

Ryc. 6. Podział respondentów ze względu na wykształcenie
Fig. 6. Responders according to level of education

Ryc. 7. Podział respondentów ze względu na miejsce zatrudnienia
Fig. 7. Responders according to place of employment

W analizie porównawczo-krytycznej pytań zawartych w ankiecie jako pierwsze zostało rozpatrzone pytanie nr 4: „Czy obowiązujące do 2006 roku zasady rejestracji daktyloskopijnej wszystkich podejrzanych miały wpływ na wykrywalność przestępstw?” Za dane wejściowe do analizy posłużyły dane statystyczne przedstawiające stan rejestracji kart daktyloskopijnych w okresie 1991–2010 przez uprawnione podmioty.

Z danych statystycznych przedstawionych w tabeli 1 wynika, że od roku 2000 nastąpił wyraźny wzrost poziomu rejestracji kart daktyloskopijnych. Nastąpiło to po zainstalowaniu i wprowadzeniu do użytku AFIS oraz określeniu zasad jego funkcjonowania. Po roku 2006 nastąpił spadek liczby rejestrowanych kart daktyloskopijnych przez Policję. Inne uprawnione podmioty utrzymały stan rejestracji na stałym poziomie. Przyczyną tego było orzeczenie nr K 32/04 Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 grudnia 2005 r., w którym Rzecznik Praw Obywatelskich kwestionuje art. 20 ust. 2 Ustawy o Policji²⁵. W rozstrzygnięciu Trybunału Konstytucyjnego czytamy: „Art. 20 ust. 2 ustawy jest niezgodny

Tabela 1.

Rejestracja kart daktyloskopijnych w CRD przez podmioty uprawnione

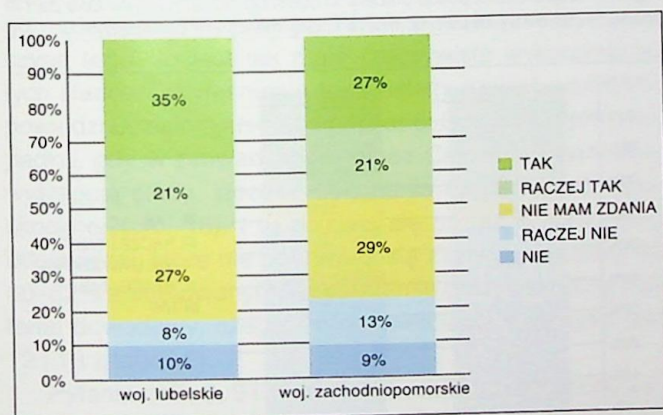
Registration of tenprint cards in Central Fingerprint Register by authorized personnel

Podmiot rejestrujący karty daktyloskopijne	ROK																			
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Policja	17082	14329	11501	14118	16761	41390	63206	66075	40358	101868	271229	376896	327860	294261	258822	318226	127538	20364	19210	17857
INTERPOL																3	8	5	0	2
Straż Graniczna	143	151	237	93	52	135	64	2903	2196	3217	0	0	12331	7262	3790	4577	3626	2864	3100	3238
Żandarmeria Wojskowa													221	1582	1824	2130	1818	1380	910	328

źródło: opracowanie własne

z art. 51 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji przez to, że nie precyzuje, w jakich sytuacjach można gromadzić informacje o osobach podejrzanych o popełnienie przestępstwa ściganego z urzędu, i nie określa rodzajów tych informacji w sposób wyczerpujący²⁶. Wyrok ten zainicjował prace parlamentu nad zmianą art. 20 Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji. Od dnia 20 września 2006 r. art. 20 zmienił swoją treść²⁷. W konsekwencji ograniczyło to możliwość rejestracji daktyloskopijnej do przypadków, gdy w danym postępowaniu zostaną zabezpieczone ślady linii papilarnych. Ograniczenie to znacząco wpłynęło na stan rejestracji kart daktyloskopijnych przez jednostki Policji.

Porównując dane uzyskane z ankiety badawczej (ryc. 8.), można stwierdzić, że świadomość ograniczenia możliwości wykrywczych danych daktyloskopijnych przez rejestrację kart daktyloskopijnych ma tylko 56% policjantów w województwie lubelskim i 48% w województwie zachodniopomorskim. Niepokojący jest fakt, że aż odpowiednio 44% i 52% policjantów z tych województw nie ma zdania lub twierdzi, że zmiana przepisów nie miała znaczenia. Przyczyną takiego stanu jest nieznanostwo obowiązujących przepisów.

Ryc. 8. Odpowiedzi udzielane przez policjantów na pytanie nr 4: „Czy obowiązujące do 2006 roku zasady rejestracji daktyloskopijnej wszystkich podejrzanych miały wpływ na wykrywalność przestępstw?”

Fig. 8. Responses of police officers to question No. 4: „Did the rules for fingerprint register of all suspects valid till 2006 have an influence on crime detection?”

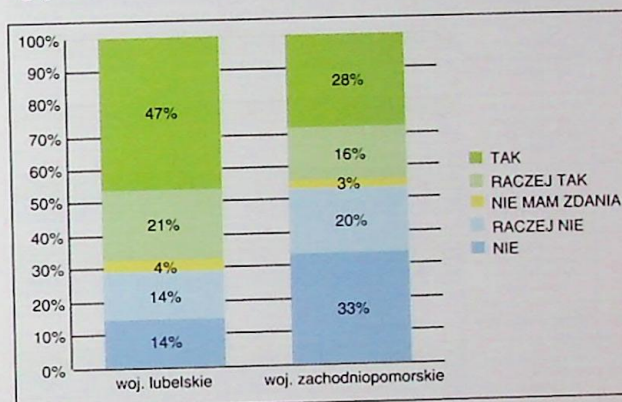
Analizy pozostałych pytań zawartych w ankiecie badawczej dokonano w korelacji z danymi statystycznymi z lat 2007–2010. Okres ten został wybrany jako miarodajny ze względu na jednolite przepisy dotyczące rejestracji daktyloskopijnej. Od 5 września 2007 r. obowiązuje Rozporządzenie MSWiA w sprawie przetwarzania przez Policję informacji o osobach²⁸. Dane poddane analizie zostały przedstawione w tabeli nr 2. Jest to tylko fragment danych statystycznych, który zawiera najistotniejsze elementy w korelacji z pytaniami zawartymi w ankiecie.

Następnymi analizowanymi elementami są dwa pytania zawarte w ankiecie badawczej – pytanie nr 1: Czy wykonujesz karty daktyloskopijne osób podejrzanych? oraz pytanie nr 3a: Czy zlecasz wykonanie wywiadów daktyloskopijnych?

Należy tu jeszcze przedstawić dane statystyczne dotyczące przeprowadzonych wywiadów daktyloskopijnych (tabela 3). Jednakże ze względu na okoliczność zbierania ogólnych danych (dla całego kraju) dotyczących liczby wykonanych wywiadów nie zostanie przeprowadzona analiza z podziałem na województwa.

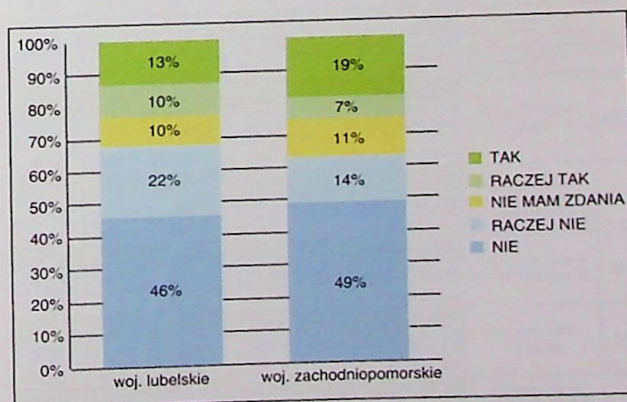
Jako dane wejściowe do analizy posłużyły dane z pkt 10 tabel 2 i 3 oraz odpowiedzi na pytania nr 1 i 3a z ankiety badawczej.

Porównując dane uzyskane z ankiety badawczej (ryc. 9 i 10), można stwierdzić, że policjanci w większości podali odpowiedzi pozytywne w stosunku do pytania 1, lecz poziom ten waha się w okolicach kilkunastu procent, co obrazuje pkt 11 tabeli 2. Jest on niezadowolający w korelacji z liczbą oględzin z zabezpieczonymi śladami daktyloskopijnymi.

Ryc. 9. Odpowiedzi udzielane przez policjantów na pytanie nr 1: Czy wykonujesz karty daktyloskopijne osób podejrzanych?

Fig. 9. Responses of police officers to question No. 1: „Do you make ten-print cards for suspects?”

Ryc. 10. Odpowiedzi udzielane przez policjantów na pytanie nr 3a: Czy zlecasz wykonanie wywiadów daktyloskopijnych?

Fig. 10. Responses of police officers to question No. 3a: „Do you commission fingerprint inquiries?”

Policjanci udzielający odpowiedzi w ankiecie uczestniczą w oględzinach miejsc zdarzeń czynów zabronionych prawem (ryc. 11), jednakże ich świadomość wykorzystania zebranego materiału dowodowego w postaci śladów daktyloskopijnych jest różna i waha się od 32% pozytywnych odpowiedzi w stosunku do zlecenia ekspertyz wizualizacyjnych do 80% w stosunku do zlecenia wykonania

Tabela 2.
Zestawienie danych statystycznych poddanych analizie

Collation of statistical data subject to analysis

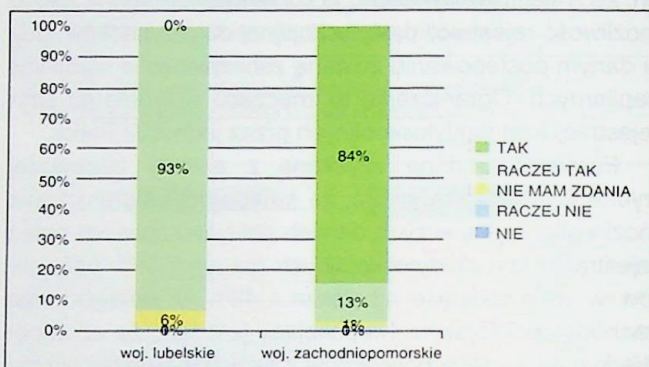
Lp.	Przedmiot analizy	Województwo	Lata			
			2007	2008	2009	2010
1	liczba stwierdzonych przestępstw	woj. lubelskie	51222	500032	48307	47783
		woj. zachodniopomorskie	57947	53318	58358	60957
		kraj ogółem	1152993	1082057	1129577	1151157
2	liczba stwierdzonych przestępstw kryminalnych	woj. lubelskie	34050	31963	31104	30463
		woj. zachodniopomorskie	38965	36050	39012	41673
		kraj ogółem	794317	735218	763597	778910
3	% udziału stwierdzonych przestępstw kryminalnych do stwierdzonych wszystkich przestępstw	woj. lubelskie	66,48%	6,39%	64,39%	63,75%
		woj. zachodniopomorskie	67,24%	67,61%	66,85%	68,36%
		kraj ogółem	68,89%	67,95%	67,60%	67,66%
4	liczba przestępstw kryminalnych z przeprowadzonymi oględzinami ogółem	woj. lubelskie	12400	13494	13747	13523
		woj. zachodniopomorskie	11132	10595	12067	10345
		kraj ogółem	232502	238717	239079	223459
5	% udziału przestępstw kryminalnych z przeprowadzonymi oględzinami do stwierdzonych przestępstw kryminalnych	woj. lubelskie	36,42%	42,22%	44,20%	44,39%
		woj. zachodniopomorskie	28,57%	29,39%	30,93%	24,82%
		kraj ogółem	29,27%	32,47%	31,31%	28,69%
6	Liczba oględzin z zabezpieczonymi śladami kryminalistycznymi	woj. lubelskie	9049	8861	8586	8396
		woj. zachodniopomorskie	8750	8309	9507	7856
		kraj ogółem	185722	175080	176786	164409
7	% udziału oględzin z zabezpieczonymi śladami do oględzin ogółem	woj. lubelskie	72,98%	65,67%	62,46%	62,09%
		woj. zachodniopomorskie	78,60%	78,42%	78,79%	75,94%
		kraj ogółem	79,88%	73,34%	73,94%	73,57%
8	liczba oględzin z zabezpieczonymi śladami daktyloskopijnymi	woj. lubelskie	2267	2044	2183	2066
		woj. zachodniopomorskie	2670	2656	3262	2683
		kraj ogółem	54576	51086	54952	50596
9	% udziału oględzin z zabezpieczonymi śladami daktyloskopijnymi do oględzin ogółem	woj. lubelskie	18,28%	15,15%	15,88%	15,28%
		woj. zachodniopomorskie	23,98%	25,07%	27,03%	25,94%
		kraj ogółem	23,47%	21,40%	22,98%	22,64%
Lp.	Przedmiot analizy	Województwo	Lata			
			2007	2008	2009	2010
10	liczba sporządzonych kart daktyloskopijnych w celach rejestracyjnych	woj. lubelskie	4619	228	319	313
		woj. zachodniopomorskie	5481	358	307	437
		kraj ogółem	127538	20364	19210	17857
11	% udziału sporządzonych kart daktyloskopijnych do oględzin z zabezpieczonymi śladami daktyloskopijnymi	woj. lubelskie	203,75%	11,15%	14,61%	15,15%
		woj. zachodniopomorskie	205,28%	13,48%	9,41%	16,29%
		kraj ogółem	233,69%	39,86%	34,96%	35,29%
12	liczba zleconych Wniosków AFIS	woj. lubelskie	1230	1113	1127	1029
		woj. zachodniopomorskie	2225	1565	1851	1532
		kraj ogółem	30986	27752	29581	27447
13	% udziału zleconych Wniosków AFIS do oględzin z zabezpieczonymi śladami daktyloskopijnymi	woj. lubelskie	54,26%	54,45%	51,63%	49,81%
		woj. zachodniopomorskie	83,33%	58,92%	56,74%	57,10%
		kraj ogółem	56,78%	54,32%	53,83%	54,25%
14	liczba HIT w AFIS (osoby)	woj. lubelskie	61	44	45	33
		woj. zachodniopomorskie	188	103	87	126
		kraj ogółem	1940	1581	1406	1535
15	% udziału HIT w AFIS do oględzin z zabezpieczonymi śladami daktyloskopijnymi	woj. lubelskie	2,69%	2,15%	2,06%	1,60%
		woj. zachodniopomorskie	7,04%	3,88%	2,67%	4,70%
		kraj ogółem	3,55%	3,09%	2,56%	3,03%
16	% udziału HIT w AFIS do zleconych Wniosków AFIS	woj. lubelskie	4,96%	3,95%	3,99%	3,21%
		woj. zachodniopomorskie	8,45%	6,58%	4,70%	8,22%
		kraj ogółem	6,26%	5,70%	4,75%	5,59%
17	liczba zleconych ekspertyz	woj. lubelskie	853	821	988	936
		woj. zachodniopomorskie	1160	923	1039	1032
		kraj ogółem	14288	14400	16249	15322
18	% udziału zleconych ekspertyz do oględzin z zabezpieczonymi śladami daktyloskopijnymi	woj. lubelskie	37,63%	40,17%	45,26%	45,30%
		woj. zachodniopomorskie	43,45%	34,75%	31,85%	38,46%
		kraj ogółem	26,18%	28,19%	29,57%	30,28%

źródło (tab. 2-3): opracowanie własne na podstawie materiału pierwotnego

Tabela 3.
Liczba wykonanych wywiadów daktyloskopijnych
Number of fingerprint inquiries

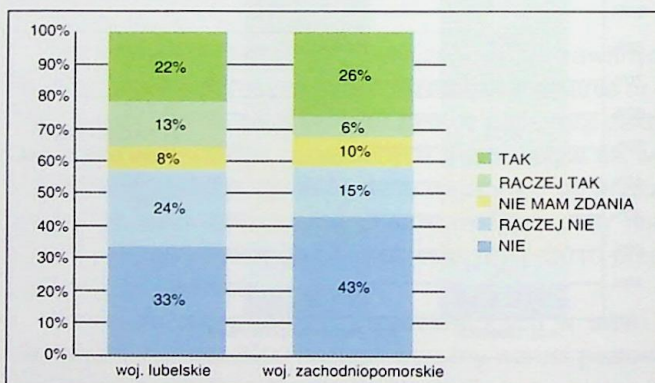
Ogólna liczba wywiadów daktyloskopijnych	Rok			
	2007	2008	2009	2010
	2214	1864	1960	1987

„Wniosku (...)” (ryc. 12, 13, 14). Jednakże po zweryfikowaniu danych statystycznych okazuje się, że wykorzystanie zabezpieczonych śladów daktyloskopijnych w zleceniu „Wniosków (...)” waha się tylko w granicach 48–58% (wyjątek woj. zachodniopomorskie, rok 2007 – 83%) przy średniej krajowej 53–56%, a ekspertyz procesowych w granicach 31–45%, przy średniej krajowej 26–30%.

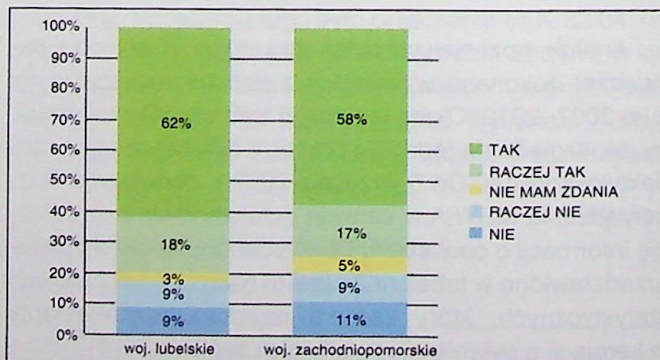
Ryc. 11. Odpowiedzi udzielane przez policjantów na pytanie nr 2: Czy uczestniczysz w oględzinach miejsc zdarzeń, podczas których zabezpieczane są ślady daktyloskopijne?

Fig. 11. Responses of police officers to question No. 2: „Do you take part in scene of crime investigations, where finger marks are collected?”

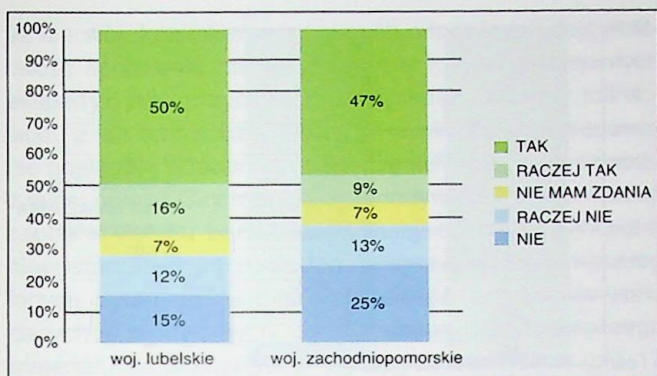
Ryc. 12. Odpowiedzi udzielane przez policjantów na pytanie nr 3b: Czy zlecasz wykonanie ekspertyzy ujawniającej – wizualizacja śladów?

Fig. 12. Responses of police officers to question No. 3b: „Do you commission casework involving enhancement of finger marks?”

Ryc. 13. Odpowiedzi udzielane przez policjantów na pytanie nr 3c: Czy zlecasz wykonanie wniosków AFIS?

Fig. 13. Responses of police officers to question No. 3c: „Do you commission AFIS inquiries?”

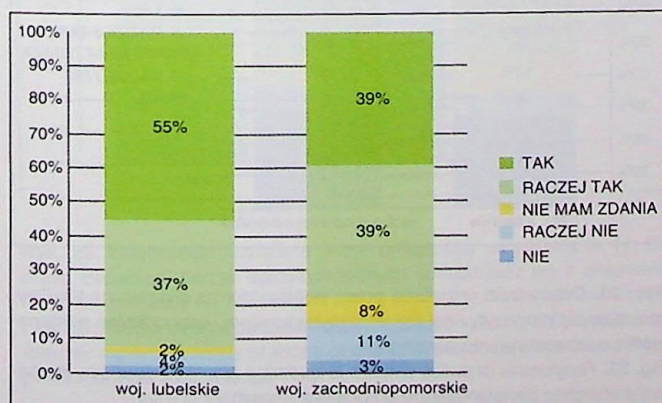

Ryc. 14. Odpowiedzi udzielane przez policjantów na pytanie nr 3d: Czy zlecasz wykonanie ekspertyz procesowych?

Fig. 14. Responses of police officers to question No. 3d: „Do you commission court casework?”

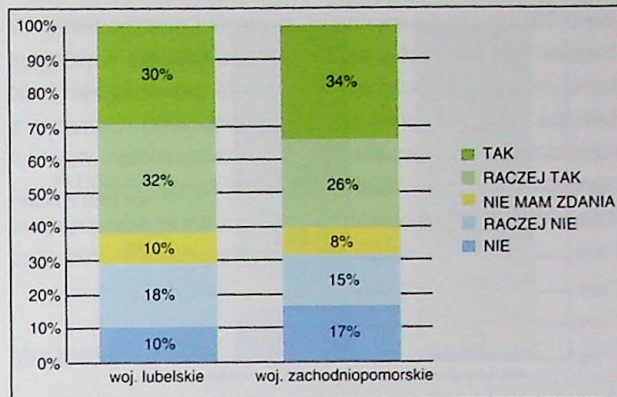
Rycina 15 przedstawia odpowiedź na pytanie nr 5: Czy Twoim zdaniem zabezpieczanie śladów daktyloskopijnych podczas oględzin miejsca zdarzenia ma wpływ na rozstrzygnięcie sprawy? Pozytywnej odpowiedzi udzieliło 88–92% ankietowanych policjantów. Stwierdzić można, że funkcjonariusze mają świadomość roli zabezpieczonego materiału dowodowego. W takim razie jaka jest przyczyna tego, że jest tak małe rzeczywiste wykorzystanie tych śladów? Wyjaśnienia tego należy szukać wśród odpowiedzi udzielonych na pytanie nr 6: Czy w każdym przypadku, gdy w prowadzonym przez Ciebie postępowaniu występują ślady, zlecasz wykonanie ekspertyzy daktyloskopijnej? (ryc. 16). I tu pojawia się po raz kolejny zbieg odpowiedzi, które nie pokrywają się z rzeczywistością. Aż 60–62% ankietowanych wykorzystuje daktyloskopijny materiał dowodowy, czego nie odzwierciedla statystyka (pkt 12 i 18 z tabeli 2).

Pytania nr 7, 8, 9 i 11 ankiety badawczej dotyczyły wykorzystania danych daktyloskopijnych w przeszukaniach w AFIS i znaczenia ich w procesie wykrycia sprawcy czy- nu zabronionego prawem (ryc. 17, 18, 19, 20).

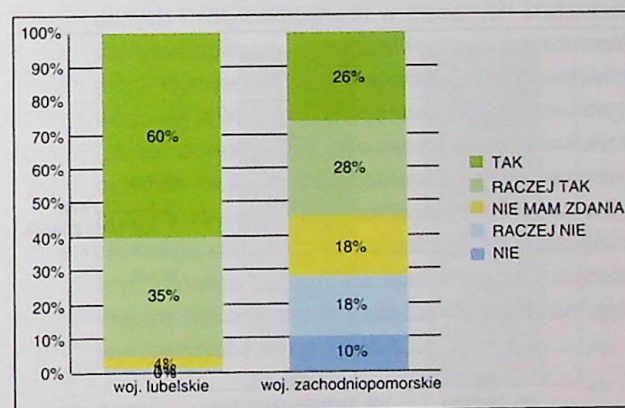
Ryc. 15. Odpowiedzi udzielane przez policjantów na pytanie nr 5: Czy Twoim zdaniem zabezpieczanie śladów daktyloskopijnych podczas oględzin miejsca zdarzenia ma wpływ na rozstrzygnięcie sprawy?

Fig. 15. Responses of police officers to question No. 5: „In your opinion, does the collection of finger marks at crime scene influence solving the case?”

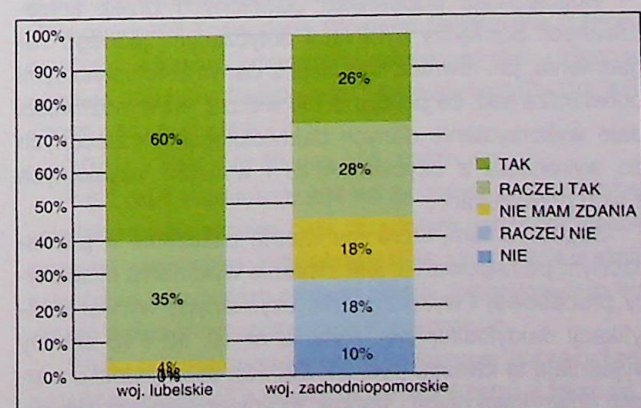
Ryc. 16. Odpowiedzi udzielane przez policjantów na pytanie nr 6: Czy w każdym przypadku, gdy w prowadzonym przez Ciebie postępowaniu występują ślady, zlecasz wykonanie ekspertyzy daktyloskopijnej?

Fig. 16. Responses of police officers to question No. 6: „Do you request fingerprint examination in each investigation where finger marks are detected?”

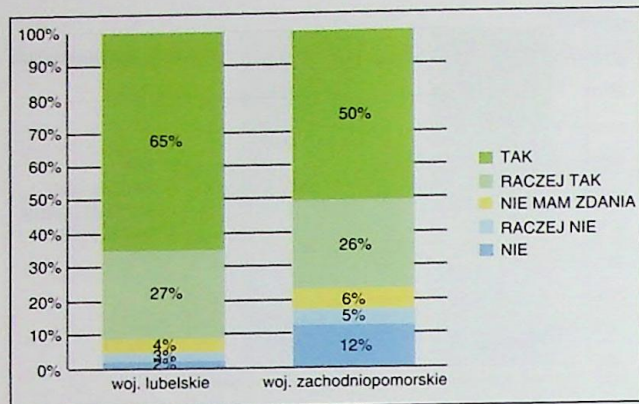
Ryc. 17. Odpowiedzi udzielane przez policjantów na pytanie nr 7: Czy pozytywny wynik sprawdzenia w bazie AFIS (HIT) przyspiesza prowadzone przez Ciebie postępowanie?

Fig. 17. Responses of police officers to question No. 7: „Does HIT in AFIS database speed up your case investigation?”

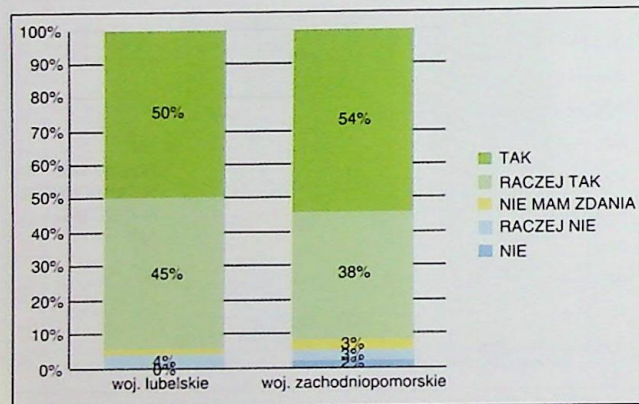
Ryc. 18. Odpowiedzi udzielane przez policjantów na pytanie nr 8: Czy przeszukania w bazie AFIS przyczyniają się do sprawniejszego wykrywania sprawców przestępstw?

Fig. 18. Responses of police officers to question No. 8: „Do AFIS searches contribute to more effective detection of criminal offenders?”

Ryc. 19. Odpowiedzi udzielane przez policjantów na pytanie nr 9: Czy, posiadając w postępowaniu przygotowawczym materiał dowodowy w postaci śladów daktyloskopijnych, zawsze kierujesz wniosek o ich sprawdzenie w bazie AFIS?

Fig. 19. Responses of police officers to question No. 9: „Do you always submit inquiry for AFIS search when having evidential material in form of finger marks in pretrial proceedings?”

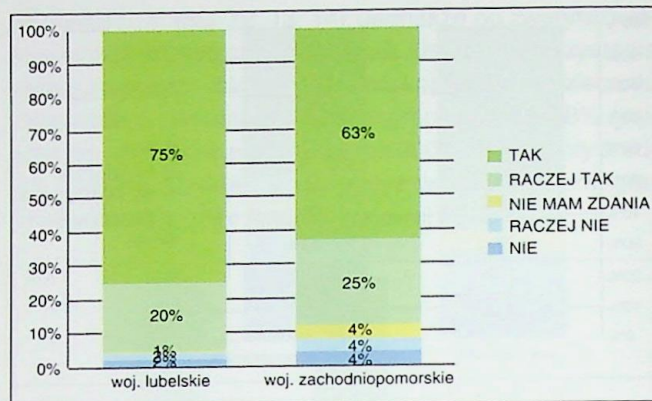

Ryc. 20. Odpowiedzi udzielane przez policjantów na pytanie nr 11: Czy ślady daktyloskopijne mają wartość wykrywczą?

Fig. 20. Responses of police officers to question No. 11: „Are finger marks of detection value?”

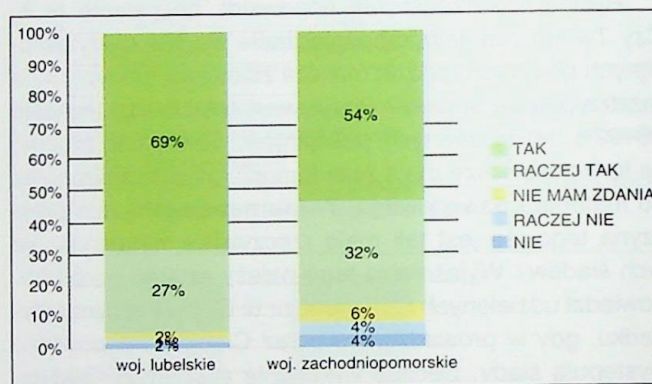
Rozbieżność odpowiedzi udzielonych przez ankietowanych pomiędzy pytaniami dotyczącymi jednego zagadnienia, jak również korelacja z danymi statystycznymi potwierdza fakt, że policjanci nie wiedzą, jakie możliwości daje wykorzystanie danych daktyloskopijnych zleconych do wykonania z użyciem AFIS i wyników uzyskanych z tych przeszukań.

Zagadnieniem, które ma istotne znaczenie w prowadzonym postępowaniu, jest zlecenie wykonania ekspertyzy procesowej i wykorzystanie uzyskanego wyniku identyfikacji daktyloskopijnej. Pytania nr 10, 12 i 13 ankiety wyjaśniają tę kwestię (ryc. 21, 22, 23). Jeśli chodzi o wartość dowodową opinii i śladów, to ankietowani bardzo wysoko pozytywnie ocenili ją, w granicach 86–96%. Natomiast tylko 53–55% pozytywnych odpowiedzi potwierdziło wykorzystanie pozytywnego wyniku opinii identyfikacji daktyloskopijnej w sporządzeniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów.

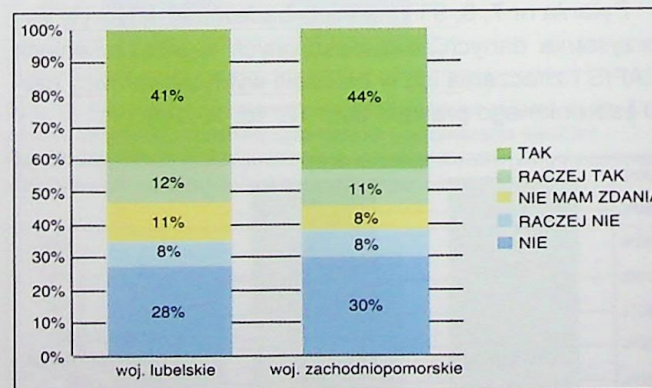
Ryc. 21. Odpowiedzi udzielane przez policjantów na pytanie nr 10: Czy pozytywna opinia daktyloskopijna ma wartość dowodową?

Fig. 21. Responses of police officers to question No. 10: „Is positive fingerprint opinion of evidential value?”

Ryc. 22. Odpowiedzi udzielane przez policjantów na pytanie nr 12: Czy ślady daktyloskopijne mają wartość dowodową?

Fig. 22. Responses of police officers to question No. 12: „Are finger marks of evidential value?”

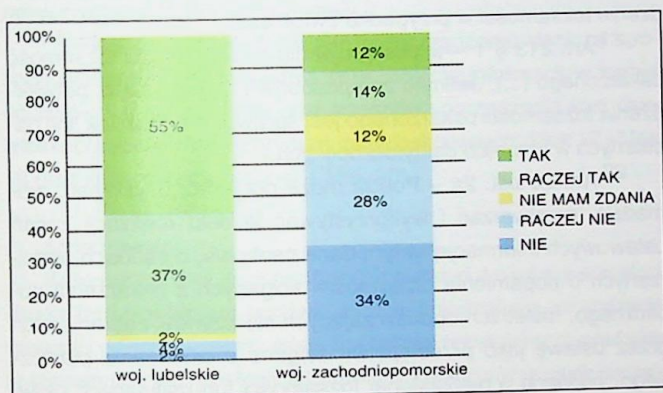

Ryc. 23. Odpowiedzi udzielane przez policjantów na pytanie nr 13: Czy, opierając się na pozytywnej opinii daktyloskopijnej, sporządziłeś postanowienie o przedstawieniu zarzutów?

Fig. 23. Responses of police officers to question No. 13: „Have you prepared a charging decision basing on positive fingerprint opinion?”

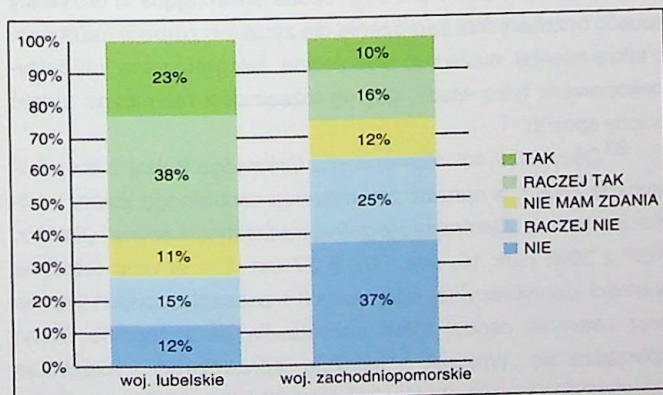
Pytanie nr 15 ankiety badawczej: Czy ekspertyza daktyloskopijna jest jednym z głównych dowodów w sprawie prowadzonego przez Ciebie postępowania? (ryc. 24) i uzyskane odpowiedzi (26% – woj. zachodniopomorskie,

92% – woj. lubelskie pozytywnych odpowiedzi) dają możliwość spojrzenia na daktyloskopię i wynik pozytywnych ekspertyz jako przyczynek do dyskusji na temat roli dowodu z ich opinii. Czy policjanci prowadzący postępowanie posiadają odpowiednią wiedzę na temat wagi dowodu z takiej opinii? Czy identyfikacja indywidualna, wskazanie osoby w wyniku badań identyfikacji daktyloskopijnej jest niewystarczającym dowodem w sprawie? Na te i szereg innych pytań, które nasuwają się po przeanalizowaniu danych statystycznych wykorzystania daktyloskopijnego materiału badawczego w zlecanych badaniach (pkt 17 i 18 tabeli 2) warto odpowiedzieć w czasie prowadzonych przez ekspertów daktyloskopii szkoleń lub konsultacji.

Ryc. 24. Odpowiedzi udzielane przez policjantów na pytanie nr 15: Czy ekspertyza daktyloskopijna jest jednym z głównych dowodów w sprawie prowadzonego przez Ciebie postępowania?

Fig. 24. Responses of police officers to question No. 15: „Is a fingerprint casework opinion one of main evidence in your case investigation?”

Ryc. 25. Odpowiedzi udzielane przez policjantów na pytanie nr 14: Czy przed zleceniem badań daktyloskopijnych konsultujesz się z ekspertem, co do ich zakresu?

Fig. 25. Responses of police officers to question No. 14: „Do you consult forensic experts in terms of scope of analysis prior to commissioning fingerprint casework examination?”

Pytanie nr 14 ankiety badawczej: Czy przed zleceniem badań daktyloskopijnych konsultujesz się z ekspertem co do ich zakresu? (ryc. 25) pokazuje jak dużą funkcję w ukazywaniu roli i znaczenia dowodu z opinii badań daktyloskopijnych pełnią konsultacje i szkolenia.

W województwie lubelskim, w którym policjanci (61% pozytywnych odpowiedzi) korzystają z konsultacji z ekspertami daktyloskopii, ekspertyzę daktyloskopijną jako jeden z głównych dowodów w sprawie wskazało 92% ankietowanych, natomiast w województwie zachodniopomorskim, przy korzystaniu z konsultacji w 26%, ekspertyzę daktyloskopijną jako jeden z głównych dowodów w sprawie wskazało 26% ankietowanych.

Wnioski

Na podstawie przeprowadzonej analizy porównawczo-krytycznej danych statystycznych oraz wyników badań ankietowych można stwierdzić, że:

- wykorzystanie danych daktyloskopijnych w prowadzonych przez policjantów postępowaniach jest niewystarczające,
- w celu podniesienia wskaźników wykorzystania danych daktyloskopijnych w zlecanych badaniach daktyloskopijnych należy zwiększyć świadomość pionu kryminalnego co do wartości wykrywczej i dowodowej daktyloskopijnego materiału badawczego (ślady i dowody rzeczowe zabezpieczone w trakcie oględzin miejsc czynów zabronionych prawem, karty daktyloskopijne osób podlegających rejestracji),
- realizacja szkoleń oraz konsultacji dla służb pionu kryminalnego pozwoli na sprawniejsze i skuteczniejsze wykorzystanie daktyloskopijnych narzędzi wykrywczych i dowodowych.

PRZYPISY

¹ S.P. Robbins, D.A. DeCenzo: Podstawy zarządzania, PWE, Warszawa 2002, s. 32.

² Dz.U. z 2002 r. Nr 7, poz. 58 z późn. zm..

³ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 5 września 2007 r. (Dz.U. z 2007 r. Nr 170, poz. 1203) i Decyzja nr 407 Komendanta Głównego Policji z dnia 3 listopada 2009 r. w sprawie prowadzenia centralnego zbioru informacji o nazwie „Centralna Registratura Daktyloskopijna” (Dz.Ur. KGP z 2009 r. Nr 15, poz. 73).

⁴ Dz.U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.

⁵ § 2 pkt 1 – oskarżony jest jednak obowiązany poddać się oględzinom zewnętrznym ciała oraz innym badaniom niepołączonym z naruszeniem integralności ciała; wolno także w szczególności od oskarżonego pobierać odciski, fotografować go oraz okazać w celach rozpoznawczych innym osobom.

⁶ § 3 – (...) w stosunku do osoby podejrzanej można dokonać badań lub czynności, o których mowa w § 2 pkt 1, a także za jej zgodą, przy zachowaniu wymagań określonych w § 2 pkt 2, pobrać krew lub wydzieliny organizmu.

⁷ § 1 – (...) w celu ograniczenia kręgu osób podejrzanych lub ustalenia wartości dowodowej ujawnionych śladów można pobrać odciski daktyloskopijne, wymazać ze śluzówki policzków,

włosy, ślinę, próby pisma, zapach, wykonać fotografię osoby lub dokonać utrwalenia głosu. Po wykorzystaniu w sprawie, w której dokonano pobrania lub utrwalenia, pobrany lub utwalony materiał zbędny dla postępowania należy niezwłocznie usunąć z akt i zniszczyć.

⁸ Policja może pobierać, uzyskiwać, gromadzić, przetwarzać i wykorzystywać w celu realizacji zadań ustawowych informacje, w tym dane osobowe, o osobach podejrzanych o popełnienie przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego, nieletnich dopuszczających się czynów zabronionych przez ustawę jako przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego, osobach o nieustalonej tożsamości lub usiłujących ukryć swoją tożsamość oraz o osobach poszukiwanych, także bez ich wiedzy i zgody. Ust. 2b. pkt 2 precyzuje, że „informacje, o których mowa w ust. 2a, mogą obejmować odciski linii papilarnych.

⁹ Organ, który zatrzymał cudzoziemca w związku z przekroczeniem granicy wbrew przepisom prawa, pobiera od niego odciski linii papilarnych, chyba że cudzoziemiec został niezwłocznie doprowadzony do granicy,

¹⁰ Ust. 1. – Organ przyjmujący wniosek: pkt 1. ustala tożsamość wnioskodawcy i osoby, w imieniu której wnioskodawca występuje; pkt 2. fotografuje wnioskodawcę i osobę, w imieniu której wnioskodawca występuje, oraz pobiera od nich odciski linii papilarnych (dotyczy osób, które ukończyły 14 lat) za pomocą kart daktyloskopijnych lub urządzenia do elektronicznego pobierania odcisków.

¹¹ J. Sehn: Ślady kryminalistyczne, „Z Zagadnień Kryminalistyki” 1960, nr 1, s. 47.

¹² J. Moszczyński: Daktyloskopia, Wydawnictwo Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego Komendy Głównej Policji, Warszawa 1997, s. 197.

¹³ M. Kulicki: Kryminalistyka wybrane problemy teorii i praktyki śledczo-sądowej, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń 1994, s. 265.

¹⁴ M. Goc: Ślady kryminalistyczne – zagadnienia ogólne, [w:] Ślady kryminalistyczne. Ujawnianie, zabezpieczanie, wykorzystanie, pod red. M. Goca i J. Moszczyńskiego, Warszawa 2007, s. 23.

¹⁵ Wzór karty daktyloskopijnej odcisków linii papilarnych palców wykorzystywany w celach dowodowych i rejestracyjnych jest określony w załączniku nr 1 do Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 5 września 2007 r. (Dz.U. z 2007 r. Nr 170, poz. 1203), wzór karty daktyloskopijnej odcisków linii papilarnych dłoni określa załącznik nr 2 do tego rozporządzenia, wzory kart daktyloskopijnych odcisków linii papilarnych palców i dłoni sporządzanych w przypadku pobierania odcisków linii papilarnych na podstawie art. 192a § 1 k.p.k. przedstawiają załączniki nr 3 i 4 do tegoż rozporządzenia.

¹⁶ Zasady tworzenia pliku określone są w ANSI/NIST-ITL 1-2000, ver. 4.22b z dnia 28 października 2005 r.

¹⁷ W przypadku pobierania odcisków linii papilarnych palców od cudzoziemca wzór karty daktyloskopijnej określa załącznik do Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 września 2005 r. (Dz.U. z 2005 Nr 186, poz. 1558).

¹⁸ § 1 – Jeżeli stwierdzenie okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy wymaga wiadomości spe-

cialnych, zasięga się opinii biegłego lub biegłych. § 2 – Można też zwrócić się do instytucji naukowej lub specjalistycznej.

¹⁹ § 106, ust. 1. – Jeżeli ustalenie okoliczności mających istotne znaczenie dowodowe wymaga wiadomości specjalnych w określonej dziedzinie i pozostaje to poza możliwościami laboratoriów kryminalistycznych Policji oraz osób wpisanych na listy biegłych sądowych, należy zasięgnąć opinii innych osób lub instytucji, o których na podstawie dokumentów wiadomo, że posiadają wiadomości specjalne, a także dysponują środkami niezbędnymi do przeprowadzenia badań.

²⁰ Ustalenie lub potwierdzenie danych personalnych osoby zatrzymanej lub oskarżonej, której tożsamość nie jest znana lub usiłującej ukryć swoją tożsamość, potwierdzenie tejże tożsamości w przypadku osób poszukiwanych oraz ustalenie lub potwierdzenie tożsamości w przypadku zwłok osób.

²¹ Art. 213 § 1 – w postępowaniu należy ustalić tożsamość oskarżonego (...). Jednym ze sposobów ustalenia bądź potwierdzenia tożsamości oskarżonego jest sprawdzenie odbitek linii papilarnych w zbiorach daktyloskopijnych.

²² Art. 20 ust. 2a – Policja może pobierać, uzyskiwać, gromadzić, przetwarzać i wykorzystywać w celu realizacji zadań ustawowych informacje, w tym dane osobowe, o osobach podejrzanych o popełnienie przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego, nieletnich dopuszczających się czynów zabronionych przez ustawę jako przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego, osobach o nieustalonej tożsamości lub usiłujących ukryć swoją tożsamość oraz o osobach poszukiwanych, także bez ich wiedzy i zgody, a ust. 2b. pkt 2 precyzuje, że „informacje, o których mowa w ust. 2a, mogą obejmować odciski linii papilarnych”. Ponadto w art. 15 ust. 4 Ustawy o Policji ustawodawca daje Policji prawo daktyloskopowania, stwierdzając, że „osoba zatrzymana, o której mowa w ust. 1 pkt 3 (tj. osoba stwarzająca w oczywisty sposób bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także mienia), może być okazywana, fotografowana lub daktyloskopowana tylko wtedy, gdy jej tożsamości nie można ustalić w inny sposób.

²³ Decyzja nr 407 Komendanta Głównego Policji z dnia 3 listopada 2009 r. w sprawie prowadzenia centralnego zbioru informacji o nazwie „Centralna Registratura Daktyloskopijna” (Dz.Urz. KGP z 2006 r. nr 15, poz. 73), § 17 ust. 1 – W celu ustalenia wartości identyfikacyjnej ujawnionych i zabezpieczonych śladów oraz ustalenia osoby, która pozostawiła poszczególne ślady, sporządza się „Wniosek o selekcję, sprawdzenie i rejestrację niezidentyfikowanych śladów linii papilarnych w AFIS”, zwany dalej „wnioskiem AFIS”.

²⁴ K. Tomaszewski: Przygotowanie jednostek Policji do prowadzenia teleinformatycznej rejestracji i sprawdzenia danych identyfikacyjnych osób – zarządzanie projektami PL0069 i PL0232 realizowanymi z Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Cz. 1, „Kwartalnik Kadry Kierowniczej Policji. POLICJA” 2008, nr 3, s. 25.

²⁵ Artykuł ten (...) określa katalog informacji, które mogą być gromadzone przez Policję, dotyczących: osób podejrzanych o popełnienie przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego, nieletnich dopuszczających się takich czynów, osób o nieustalonej tożsamości lub usiłujących ukryć swą tożsamość, osób poszukiwanych.

Katalog ten jest poprzedzony wyrażeniem „w szczególności”, po którym następuje wyliczenie rodzajów informacji (np. dane dotyczące kodu genetycznego, odciski palców, zdjęcia, znaki szczególne), co wskazuje na jego otwarty charakter”.

²⁶ W uzasadnieniu czytamy: „Użycie w art. 20 ust. 2 ustawy o Policji terminu „w szczególności” oznacza, że Policja może gromadzić inne informacje niż wymienione w ustawie. Przepis ten narusza wymóg konkretności. Ponadto brak określenia przesłanek zaniechania gromadzenia informacji narusza konstytucyjny nakaz ustawowego określenia zasad gromadzenia informacji (por. pkt I.4 sentencji)”.

²⁷ Ust. 2c ustawy przybiera nowe brzmienie: „Informacji, o których mowa w ust. 2a, nie pobiera się, w przypadku gdy nie mają one przydatności wykrywczej, dowodowej lub identyfikacyjnej w prowadzonym postępowaniu.”

²⁸ Regulacje zawarte w tym rozporządzeniu dotyczą sposobu pobierania i uzyskiwania przez Policję informacji w formie odcisków linii papilarnych oraz sposobu sporządzania kart daktyloskopijnych (nowe wzory kart daktyloskopijnych: Mek 17 i Mek 18 oraz karty chejroskopijnej – Mek 20).

Streszczenie

Zabezpieczony na miejscu zdarzenia materiał dowodowy w postaci śladów linii papilarnych pozwala służbom kryminalnym na wykrycie sprawcy i udowodnienie mu winy. Badania daktyloskopijne prowadzone w pracowniach daktyloskopii laboratoriów kryminalistycznych pozwalają odpowiedzieć na szereg pytań w prowadzonych postępowaniach. Wykorzystanie w badaniach daktyloskopijnych zebranego materiału badawczego pozwala służbom na podniesienie skuteczności i sprawności prowadzonych działań. Przedstawione dane statystyczne pozwoliły na analizę wykorzystania zebranego materiału badawczego w prowadzonych postępowaniach. Uzupełnione badaniami ankietowymi dane staty-

styczne ukazują zaangażowanie służb kryminalnych w działania mające na celu wykrycie sprawcy czynu zabronionego prawem. Subiektywna ocena policjantów z dwóch województw lubelskiego i zachodniopomorskiego wykorzystujących dane daktyloskopijne (materiał dowodowy i porównawczy) wskazuje, jakie obszary zarządzania badaniami daktyloskopijnymi wymagają szczególnej uwagi i wsparcia przez działania wszystkich uczestników procesu karnego. Prowadzenie szkoleń i konsultacji w zakresie wykorzystania danych daktyloskopijnych w zlecanych badaniach przyczyni się do sprawniejszego i skuteczniejszego wykorzystania daktyloskopijnych narzędzi wykrywczych i dowodowych.

Słowa kluczowe: zarządzanie danymi daktyloskopijnymi, badania daktyloskopijne, rejestracja daktyloskopijna, wykorzystanie danych daktyloskopijnych

Summary

Fingerprint evidence secured at crime scenes allows criminal services for detection of crime offenders and proving them guilty. Fingerprint examinations carried out in regional police forensic laboratories in Poland provide answers to many questions asked under case investigation. The use of research material in fingerprint examinations contributes to a higher effectiveness and efficiency of criminal police services in undertaken actions. Statistical data generated through questionnaire demonstrate the commitment of criminal investigation services towards the detection process. A subjective assessment of police officers from two voivodeships in Poland utilizing fingerprint data (evidential and reference materials) demonstrate the areas of fingerprint data management, which require a particular attention and support by all participants of judicial process. Training and consultations as regards the utilization of fingerprint data in requested examinations will contribute to a more effective and efficient utilization of dactyloscopic tools in detection and evidential processes.

Keywords: fingerprint data management, fingerprint examinations, fingerprint registration, use of fingerprint data